

STATENS VA-NÄMND

BESLUT

2014-03-13
Stockholm

BVa 25

Va 608/12

SÖKANDE Lomma kommun

Ombud: Va-chefen P N
Adress som ovan

MOTPART A T

Ombud: Advokaten N-O H

SAKEN Brukningsavgift för bortledning av vatten från allmän platsmark,
m.m.

VA-NÄMNDENS AVGÖRANDE

Va-nämnden lämnar A Ts talan utan bifall och förpliktar honom att till Lomma kommun betala 560 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 1 oktober 2012.

BAKGRUND, YRKANDEN M.M.

A T äger tillsammans med S T fastigheten Lomma Borgeby 17:157. Fastigheten är belägen inom verksamhetsområdet för kommunens allmänna vatten- och avloppsanläggning. Kommunen är huvudman för anläggningen.

Kommunen har yrkat att Va-nämnden förpliktar A T att till kommunen betala 560 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 1 oktober 2012 till dess betalning sker. Yrkandet avser bruksavgift för dagvattenavlopp från allmän platsmark, även kallat dagvatten gata och förkortat (Dg), för perioden den 1 januari till och med den 30 september 2012.

A T har bestridit yrkandet, men vitsordat beloppet och räntan som skäligen och för sig, samt har å sin sida kvittningsvis yrkat skadestånd av kommunen med 448 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 13 oktober 2012. Han har i och för sig godtagit att avgift för dagvatten gata tas ut för tiden efter den 30 september 2012.

Kommunen har bestridit A Ts kvittningsyrkande, men vitsordat kvittningsbeloppet jämte räntan som skäligen och för sig.

Målet har efter muntlig förberedelse företagits till avgörande sedan parterna slutfört sin talan i målet.

GRUNDER OCH UTVECKLING AV TALAN

Parterna har uppgett att markeringarna på den till beslutet bifogade kartan (beslutsbilaga 1) visar två nya rännstensbrunnar (DDB8918 och DDB8919) och ledningar som kopplats från brunnarna till huvudmannens anläggning (DRBB8220/8821 och DPR8074). A T har inte ifrågasatt kommunens uppgift om att nämnda anordningar och ledningar i september 2012 ordnades av kommunen i dess egenskap av väghållare, dvs. gatukontoret. Han har inte heller ifrågasatt vad kommunen anfört om att den i egenskap av hu-

vudman för den allmänna va-anläggningen vid samma tidpunkt anordnade en stenkista på Norra Västkustvägen utanför hans fastighet samt att nyss nämnda ledningar från rännstensbrunnarna har kopplats dit. Kommunen har uppgett att man alternativt hade kunnat ansluta ledningarna till det allmänna nätet i området men valde att ansluta till stenkistan i enlighet med gatukontorets önskemål. Mot detta har A T invänt att en anslutning till nätet hade krävt ytterligare utbyggnad av detta med bl.a. ca 100 meter ledningsdragning, vilket kommunen inte har ifrågasatt.

I övrigt har parterna anfört i huvudsak följande.

Dagvattenavgift

Kommunen

Va-taxan utgår från Svenskt Vattens normalförslag P96. Av va-taxan §§ 4 och 13 samt taxebilaga 2 framgår vad som gäller beträffande brukningsavgifterna för dagvatten. A T ska betala dagvattenavgift för dagvatten-gata.

Kommunen hade innan va-taxan började gälla den 1 januari 2012 vidtagit de åtgärder som behövdes för dagvattnet. Bland annat ordnades magasin och ledningar för avvattningen av området. Information till fastighetsägare skickades med decemberfakturan år 2011.

I april 2012 tog A T kontakt med kommunen och talade om problem med dagvatten på hans fastighet. Kommunen medger att det i och för sig fanns ett problem och att de anordningar som fanns inte var tillräckliga för fastigheten. Den hade ett ogynnsamt läge och det fanns viss lutning på gatan som ledde dagvatten från gatan in på fastigheten. Dock hade fastighetsägaren nytta av anläggningen och ska därför oavsett vad nyttan innebar för hans fastighet betala dagvattenavgiften. Det är en gatufråga och det är gatuenheten på kommunen som tar hand om gatorna. Uppgiften att T med anledning av problemet varit i kontakt med kommunen redan för 10 år sedan kan kommunen varken bekräfta eller dementera.

Kommunen hade innan den nya va-taxan började gälla ett befintligt ledningsnät med tillhörande anordningar för att avvattna området. Inga nya magasin eller ledningar anlades i samband med taxans införande eftersom systemet redan var utbyggt. Nätet i gatan är äldre än tio år. Utan den kommunala avvattningen i området skulle fastigheten riskera att stora delar av kringliggande marks dagvatten skulle tillföras fastigheten. Att avledning från gator och allmän platsmark inom verksamhetsområdet görs måste dessutom anses vara till nytta för denna fastighet likväl som för kringliggande fastigheter.

Anläggningen för avvattning av Norra Västkustvägen är till stora delar inte placerad i den aktuella gatan. För dagvatten-gata är detta inget krav enligt lagstiftningen så länge som huvudmannen för anläggningen har ordnat bortledandet av vatten från allmän platsmark inom va-anläggningens verksamhetsområde. Avledningen för Norra Västkustvägen sker främst genom avvattning till sidogator där rännstensbrunnar är placerade vid anslutningen mot Norra Västkustvägen. Eftersom kommunen ordnat bortledandet inom va-anläggningens verksamhetsområde har kommunen uppfyllt vad som föreskrivs i 26 § vattentjänstlagen.

Kommunens tekniska förvaltning innefattar både gatukontoret och VA-verket. Dock bör i sammanhanget poängteras att det under den tekniska förvaltningen finns både skattefinansierade och avgiftsfinansierade verksamheter. Det är skillnad på va-kollektivets ansvar och skattekollektivets ansvar i frågan, vilken är viktigt eftersom VA-verket (tekniska förvaltningen) i kommunen inte är väghållare för Norra Västkustvägen i Borgeby utan ansvarar för ledningsnät VA i Borgeby.

A T har bl.a. uppgett följande.

Familjen har bott i fastigheten sedan 1988. På fastigheten finns ett hus om 1,5 plan med ekonomibygnad. Fastigheten ligger något under gatunivån. Det har under årens lopp varit problem med vatteninträngning från gatan in på fastigheten. Asfaltsbeläggningen lutar svagt från norr till söder nedför vägen. Genom lutningen har det ständigt kommit vatten från gatan in på fastigheten. Före

Åtgärderna i september 2012 brukade vattnet tas upp av vegetationen på tomt, medan vattnet inte hade någonstans att ta vägen under vintertid och vid tjäle samlades dagvatten i pölar på hans fastighet. A T tog kontakt med kommunen redan för 10 år sedan med anledning av problemet, men kommunen vidtog inte några åtgärder. Efter att kommunen i september 2012 anlade stenkistan utanför hans fastighet har problemen med dagvattnet upphört, trots regn och snösmältning. Kommunen anlade vid samma tidpunkt också en asfaltskant längs fastighetens gräns till vägen.

Eftersom han inte har haft nytta och kommunen inte har tillgodosett avvattningen förrän i september 2012 vill han inte betala dagvattenavgiften för perioden januari till september 2012. Den rättsliga grunden är att kommunen har underlåtit att ordna med avvattning av gata (*6 och 10 §§ vattentjänstlagen*). Den anläggning som fanns under den nu aktuella perioden uppfyllde inte kravet på god miljö och var otillräcklig. Fastighetsägaren har uppfattat att problemen med dagvattnet skulle hanteras av kommunens tekniska avdelning och inte av gatukontoret. Det är för övrigt olyckligt för en fastighetsägare att kommunen genom va-förvaltningen bara kan hänvisa till gatu-förvaltningen.

Avgiftsskyldigheten ska fördelas efter skälig och rättvis grund. Eftersom A Ts fastighet har fungerat som avloppsbrunn fram till den 1 oktober 2012 har hans fastighet inte haft någon som helst nytta av vägvattenavledning från övriga delar av villaområdet. Ett skäl för avgiftsskyldighet genom en nyttoeffekt är därför långsökt och verklighetsfrämmande. Möjligen hade detta skäl haft en viss tyngd under förutsättning att avrinningen från vägen upphört när området byggts ut, men så är inte fallet.

Ledningar och brunnar saknas på hela Norra Västkustvägens sträckning genom Borgeby och den mycket begränsade avvattning som sker genom brunnar inne på sidogatorna är helt otillräckligt. Han har inte haft nytta av anläggningen förrän kommunen byggde till brunnar m.m. utanför hans och grannens fastighet.

Kvittning

A T

Kvittningsyrkandet grundar sig på att det inträffat vatteninträngningar på fastigheten från dagvatten-gata från den 1 januari 2012 till den 30 september 2012. Vatteninträngningarna innebar viss upplåtelse av mark för avvattning och får anses ha orsakat förmögenhetsskada. Trots att A T tidigt tagit upp frågan om vattenpölar som bildades på hans fastighet vidtogs inte några åtgärder. I andra hand grundar sig skadeståndet på att vattenpölar på fastigheten har orsakat skada i enlighet med 45 § 2 vattentjänstlagen. Miljön på fastigheten har blivit eftersatt. Det belopp han begär i ersättning för att han under tiden 2012-01-01 – 2012-09-30 ställt sin fastighet till kommunens förfogande för avvattning av del av Norra Västkustvägen har uppskattats att motsvara kommunens debitering för avvattning gata. Det måste förutsättas att taxan är skälig och rättvis. Enligt 6 § vattentjänstlagen är det kommunens skyldighet att ordna vattentjänster. De olika förvaltningarna eller enheterna är inte separata rättssubjekt. Han har inget att erinra mot att Va-nämnden jämlikt 35 kap. 5 § rättegångsbalken uppskattar skadan till skäligt belopp.

Kommunen

Vatteninträngningarna har inte orsakats i det va-rättsliga förhållandet utan rör gatuförhållanden som huvudmannen inte bär något va-ansvar för och därför kan kvittning inte komma i fråga. Skadeståndskravet bör i första hand ställas mot gatuenheten eftersom den tekniska förvaltningen endast ansvarar för att leda bort dagvattnet från gatan och ansvaret börjar vid anslutningspunkterna. Anordningar i gaturummet till exempel rännstensbrunnar är gatukontorets ansvar och uppförande, drift och underhåll av dessa ska inte bekostas av avgiften för dagvatten gata. Kommunens Va-verk ansvarar för va-ledningsnätet med tillhörande anordningar i området som tar emot och leder bort dagvattnet från bland annat gator och fastigheter. Dock med undantag för ledningar och anordningar som leder vatten till förbindelsepunkterna. Ersättning enligt 48 § vattentjänstlagen kan gälla personskada, sakskada eller ren förmögenhetsskada

och enligt 46 § ska det som har rubbats eller eftersatts återställas eller fullgöras. Då det i detta fall inte rör sig om personskada ställer kommunen sig frågande till vilka uppkomna kostnader som fastighetsägaren söker ersättning för.

VA-NÄMNDENS SKÄL

Va-nämnden prövar mål enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster, se 1 § lagen (1976:839) om Statens va-nämnd. För sådana tvister är nämnden exklusivt forum i första instans.

Va-nämnden tar i detta mål ställning till om Lomma kommun har åsidosatt en skyldighet enligt vattentjänstlagen. Nämnden prövar också bl.a. om så kallad avgiftsskyldighet enligt 26 § nämnda lag hade inträtt den 1 januari 2012.

En huvudmans skyldigheter

Lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster, vattentjänstlagen, innebär att en *kommun*, om det behövs för skyddet av människors hälsa eller miljön att vatten- eller avloppsförsörjning ordnas i ett större sammanhang för viss befintlig eller blivande bebyggelse, ska bestämma verksamhetsområde där vattentjänsterna behöver ordnas och se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses i verksamhetsområdet genom allmän va-anläggning (se 6 §).

En allmän va-anläggning ska ordnas och drivas så att den uppfyller de krav som kan ställas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön och med hänsyn till intresset av en god hushållning med naturresurser. En allmän va-anläggnings *huvudman* är skyldig att ordna ledningar och andra anordningar som behövs för att anläggningen ska kunna fylla sitt ändamål och tillgodose skäliga anspråk på säkerhet. Skyldigheten omfattar dock inte vägdiken, rännstenar, rännstensbrunnar eller ledningar som förbinder rännstensbrunnar med den va-anläggningen. (Jfr 10 och 13 §§ vattentjänstlagen.)

Av väglagen (1971:948) följer att till allmän väg hör anordning som stadigvarande behövs för vägens bestånd, drift eller brukande och som tillkommit ge-

nom väghållarens försorg eller övertagits av denne, s.k. väganordning, (2 §) samt att allmän väg ska hållas i ett för samfärdseln tillfredsställande skick genom underhåll, reparation och andra åtgärder (26 §). Som exempel på väganordningar angavs vid väglagens tillkomst bl.a. slänt och dike (se prop. 1971:123 s. 111 ff. och 146 ff.). För genomförandet av detaljplaner finns det bestämmelser som innebär att inom detaljplanelagt område så ska den som är huvudman för gator och andra allmänna platser ordna dessa så att de kan användas för deras avsedda ändamål, se 6 kap. 18-19 §§ plan- och bygglagen (2010:900). Här kan även nämnas att en pumpanläggning för dränering av en väg har ansetts vara en väganordning och höra till vägen (se NJA 1983 s. 745).

Skyldigheten enligt 13 § vattentjänstlagen att ordna de anordningar som behövs för bortledning av vatten kan inte omfatta vägdiken, rännstenar eller rännstensbrunnar och inte heller ledningar som förbinder rännstensbrunnar med den allmänna va-anläggningen, oavsett om de hör till vägen eller inte, och inte heller andra anordningar som hör till vägen.

En huvudmans skadeståndsskyldighet

Enligt 45 § vattentjänstlagen ska en *huvudman* för en allmän va-anläggning ersätta en översvämningsskada på en fastighet inom den allmänna va-anläggningens verksamhetsområde, om

1. *huvudmannen har åsidosatt en skyldighet* enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och
2. åsidosättandet har medfört att vatten som är *avsett att tillhandahållas eller ledas bort* genom huvudmannens va-anläggning ytledes eller på annat sätt trängt in på fastigheten.

Om en fastighetsägare orsakas en skada på grund av att *huvudmannen* på annat sätt än som avses i 45 § har överskridit sin rätt eller åsidosatt en skyldighet enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, ska huvudmannen återställa det som rubbats eller fullgöra det som eftersatts och ersätta skadan (46 §).

Ansvaret för skador på grund av inträngande vatten från gatan har belysts i litteraturen (se *Vattentjänstlagen, En handbok*, Jörgen Qviström, s. 204).

Fastighetsägares avgiftsskyldighet

De avgifter som en fastighetsägare har att betala kan avse vattentjänster som tillhandahålls fastigheten genom en förbindelsepunkt och sådant *bortledande av vatten från fastigheten* som inte sker genom en förbindelsepunkt. I det första fallet inträder avgiftsskyldighet när huvudmannen har ordnat förbindelsepunkten och informerat fastighetsägaren om förbindelsepunktens läge. I det andra uppkommer avgiftsskyldighet när huvudmannen har ordnat de anordningar som behövs för bortledandet och informerat fastighetsägaren om detta. (Jfr 24-25 §§ vattentjänstlagen.)

Utöver detta kan en fastighetsägare även bli skyldig att betala avgift för tjänsten *bortledande av vatten från allmän platsmark*. Avgiftsskyldighet för en sådan tjänst inträder när huvudmannen har ordnat de anordningar som behövs för bortledandet och informerat den avgiftsskyldige om detta. (Jfr 26 § vattentjänstlagen.) Detta mål gäller en sådan vattentjänst.

Avgiftsskyldighet enligt 26 § vattentjänstlagen förutsätter inte – till skillnad från avgiftsskyldighet för andra vattentjänster – att den enskilda fastigheten har något *direkt* behov eller nytta av vattenavledningen. Nyttan för fastigheten har ansetts ligga i det förhållandet att avledning görs från allmän platsmark inom verksamhetsområdet. Det krävs inte heller att allt vatten från sådan mark avleds. (Jfr prop. 2005/06:78 s. 83 och 143 samt Va-nämndens avgöranden BVa 88/94, BVa 73/96 - som fastställdes av Miljööverdomstolen i dom DM 33/99, och BVa 47/04.)

Bedömningen i detta fall

Kommunen har gjort gällande att A T är avgiftsskyldig för tjänsten bortledande av vatten från allmän platsmark med början den 1 januari 2012. A T har å sin sida hävdade att avgiftsskyldighet inte har inträtt innan

september 2012. Till grund för sin inställning har han anfört att kommunen först då hade ordnat de anordningar som behövs för bortledandet. Det som fattades innan september var enligt A T anordningar som skulle ha hindrat på fastigheten inträngande vatten från gatan. Kommunen har å sin sida anfört att man redan den 1 januari 2012 hade ordnat de anordningar som behövdes enligt 26 § vattentjänstlagen.

Det är ostridigt att vatteninträngningarna hade sitt ursprung i vägens lutning och fastighetens läge samt att de upphörde först efter att rännstensbrunnarna hade anlagts och via ledningar anslutits till stenkistan. En bidragande orsak till att det upphörde torde också ha varit en (av [REDACTED] påtalad) vid samma tidpunkt anlagd asfaltkant, om vilken det inte har hävdats att annan än väghållaren borde ha utfört denna. Så länge som dessa anordningar inte var på plats kunde alltså inträngningarna fortgå och stenkistan i sig torde inte annat än högst marginellt ha kunnat påverka detta.

Rännstensbrunnarna hade ostridigt anordnats av kommunens gatukontor och de innefattas inte i va-huvudmannens skyldighet enligt 13 § vattentjänstlagen. Detsamma gäller ledningarna mellan dessa brunnar och stenkistan.

Eftersom brunnarna jämte ledningarna till stenkistan hade anlagts av gatukontoret, dvs. kommunen i dess egenskap av väghållare, samt det inte har ankommit på *huvudmannen* för den allmänna va-anläggningen att anlägga dem så kan den senare inte i dessa avseenden anses ha brustit i sina skyldigheter enligt vattentjänstlagen. Inte heller i övrigt ger utredningen stöd för att huvudmannen för den allmänna va-anläggningen har brustit i sina skyldigheter enligt nämnda lag. Uppenbarligen var det inte heller huvudmannens avsikt att med början i januari 2012 leda bort det aktuella vattnet.

Redan p.g.a. det nu sagda kan *kvittningsyrkandet* inte vinna bifall. Det sagda utesluter inte att A T vid allmän domstol skulle kunna ha framgång med en talan som inte förs på va-rättslig grund.

Den invändning som A T har haft mot att *avgiftsskyldigheten* skulle ha inträtt innan september 2012 hänger ihop med att vatten fram till dess har kunnat rinna in på hans fastighet.

Frågan är då om avgiftsskyldighet kan ha inträtt innan brunnarna och ledningarna från dessa till stenkistan hade anlagts av gatukontoret. Som framgått ovan så skulle ett nej på frågan innebära att en huvudman i många fall aldrig skulle kunna uppfylla sin skyldighet och avgiftsskyldigheten skulle då kunna vara beroende av om annan hade gjort vad som ankommer på denne. Ett sådant synsätt har inte stöd i vattentjänstlagen. Avgiftsskyldigheten kan alltså inträda innan en väghållare gör vad som ankommer på denne i visst avseende.

Som har framgått ovan så är det också så att avgiftsskyldigheten inte förutsätter att den enskilda fastigheten har någon *direkt* nytta av dagvattenavledningen från allmän platsmark. En nödvändig förutsättning för avgiftsskyldighet för bortledning av vatten från allmän platsmark är inte heller att den enskilda fastigheten inte drabbas av inträngande vatten från sådan mark. Inte heller förutsätts att allt vatten på allmän platsmark avleds.

Samtidigt innebär de nuvarande förhållandena på platsen att stenkistan ingår i den allmänna va-anläggningen och dess funktion är uppenbarligen att ta hand om vatten som leds bort från allmän platsmark. Kommunen har uppgett att man i stället för att ansluta till stenkistan hade kunnat ansluta ledningarna till det allmänna nätet i området och att valet styrdes av gatukontorets önskemål. A T har oemotsagt tillagt att en sådan anslutning hade krävt ytterligare utbyggnad med bl.a. ca 100 meter ledningsdragning.

Frågan är om förhållandena, att varken stenkistan eller eventuellt nödvändiga ledningar till det allmänna ledningsnätet fanns i januari 2012, innebär att behövliga anordningar inte hade ordnats vid denna tidpunkt.

Svaret på frågan måste enligt Va-nämndens mening ta sin utgångspunkt i att en utbyggnad av en allmän anläggning i sig i princip inte kan påverka avgiftsskyldigheten för förfluten tid. Vilka anordningar som behövs i den mening som

avses i 26 § måste enligt nämndens mening istället bedömas utifrån vilket vatten som huvudmannen vid varje tidpunkt önskar bortleda.

Först när rännstensbrunnarna och ledningarna till stenkistan fanns kan det sägas att den sistnämnda fyllde någon funktion och behövdes. Vidare är det först när kännedom erhålls om väghållarens planer och önskemål som huvudmannen vet vilka insatser som krävs och kan se till att va-anordningarna blir lämpliga och är färdiga när de behövs. Att stenkistan inte fanns i januari 2012 hindrar därför inte att avgiftsskyldighet skulle kunna inträda då.

Sammanfattningsvis anser Va-nämnden att avgiftsskyldighet enligt 26 § vattentjänstlagen inträdde redan den 1 januari 2012. Det råder inte tvist om beloppet.

Kommunens talan ska vid dessa bedömningar bifallas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Se bilaga 2

På Va-nämndens vägnar

Lars Olsson

Va-nämnden: rådmannen Lars Olsson, ordförande, samt ledamöterna Tord Larsson, Inger Hansson, Malin Enockson, Bertil Jönsson och Knut Andrén (enhälligt).